

καὶ πυργίσκους δίδουσιν εἰς αὐτὸν μορφήν ἐρειπίων φρουρίου. Διὸ καὶ τὸν ὀνομάσαμεν φρούριον τοῦ διαβόλου· οὐδέποτε εἰς τὰς Ἄλπεις εἶδον τοποθεσίας μαγευτικωτέρας. Πορρωτέρω καταπίπτουσι ἀπὸ τὰ πλεῖρα ὑψηλοῦ πάγου μέγιστοι καταβράτται, οἵτινες γίνονται ἄφαντοι μετὰ πολλοῦ πατάγου εἰς τὰ ἀκίνητα κύματα τῆς λεκάνης τῆς ὁποίας μόλις ρυτιδοῦται ἡ ἐπιφάνεια.»

Ἔπεται συνέχεια.

L. ROZIER.

Η ΚΟΡΗ

Ἐκ τῶν τοῦ LEGOUVÉ.

Γέννησις.

Κοίτη ὠδίνων ὑψοῦται ἐκεῖ, ἀπέριττος καὶ τραχεῖα τόσον διὰ τὸν πλούσιον ὅσον καὶ διὰ τὸν πένητα, διὰ τὸν κάτοικον τῆς Ἄρκτου καὶ τὸν τῆς Μεσημβρίας· διότι ἀπαιτεῖται κλίνη σκληρὰ διὰ τὴν σκληρὰν ταύτην ἐργασίαν. Ἐπὶ τῆς κοίτης ταύτης γυνὴ ὠδίνει· παρ' αὐτῆ ἴσταται ὁ σύζυγος σοβαρὸς, ἡ μήτηρ τρέμουσα καὶ σιωπηλὸς ὁ ἰατρὸς, πρὸς ὃν στρέφονται πάντων τὰ βλέμματα μετ' ἀνυπομονησίας. Ἄλλ' αἰφνης ἀντηχεῖ ἀσθενὴς τις κραυγὴ· τὸ βρέφος ἐγεννήθη.— «Τί εἶναι; τί εἶναι;» ἐρωτῶσι πάντες μετ' ἀγωνίας.— «Ἐἶραι κόρη.»— Ἐπὶ πόσους ἤδη αἰῶνας καὶ παρὰ πόσοις λαοῖς ἡ φράσις αὕτη «Ἐἶραι κόρη» ἤχει ἀπαισίως μετὰ λύπης, ἐνίοτε δὲ καὶ μετ' αἰσχύνης!

Παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἡ λεχὼ ἀπεκλείετο τοῦ θυσιαστηρίου ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἂν εἶχε γεννήσει ἄρβρον, ἂν ὅμως θῆλυ ἐπὶ ὄγδοήκοντα· παρὰ δὲ τοῖς Ἰνδοῖς τὸ πένθος ἐπὶ τῇ γεννήσει θυγατρὸς ἐπήγαζεν ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας. Οὗτοι ἐπίστευον ὅτι αἱ ἀγαθαὶ ἢ κακαὶ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἤρουν μόναι νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ σκῆνωμα τῆς χαρᾶς ἢ τῆς τιμωρίας. Ἡ σωτηρία αὐτοῦ δὲν ἐξηρτάτο ἐξ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀπογόνων του, ὥστε αἱ σκιαὶ τῶν πατέρων ἐπλανῶντο κατηφεῖς περὶ τὰ πρόπυλαια τοῦ Παραδείσου, μέχρῃς οὐ τὰ τέκνα ἤνοιγον αὐτοῖς τὰς πύλας, τελοῦντα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐπικηδεῖόν τινα θυσίαν καλουμένην *Σράδχαρ*. Ἀλλὰ ἡ ψυχωσώτερα αὕτη θυσία δὲν ἠδύνατο νὰ τελεσθῆ παρὰ γυναικός. Οὕτως αἱ θυγατέρες, πιγεύουσαι εἰς τὰ μετὰ θάνατον βάσανα τῶν πατέρων, δακρύουσαι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐδὲν δυνάμεναι πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῶν, ἦσαν οἰονεὶ κεχωρισμένοι τῆς οἰκογενείας. Αἱ θρησκευτικαὶ αὗται πεποιθήσεις καθίστων ἔτι μᾶλλον ἀγωνιώδη παρὰ τῇ κοίτῃ τῆς τικτούσης τὴν προσδοκίαν, καὶ ζωηροτέρας τὰς κατὰ τὸ φύλον τοῦ γεννηθέντος ἐπιδείξεις χαρᾶς ἢ ἀθυμίας. Ἄν ἐγεννᾶτο υἱός, πρὶν ἔτι ἀκουσθῆ ἢ φωνῆ του καὶ ἀποσπασθῆ ἐντελῶς τοῦ μητρικοῦ κόλπου, ὁ πατὴρ ἔτρεχε νὰ ζητήσῃ

τὸ γλυκύτερον τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τὸ πολυτιμότερον τῶν μετάλλων, μέλι καὶ χρυσόν, δι' ὧν ἔτριβε τὰ χεῖλη τοῦ νεογεννήτου, προσαγορεύων αὐτὸ, ἐνῶ ἀντήχουν περὶξ χαρμῶσνοι εὐχαί, διὰ τῶν ἐκφραστικωτέρων ὀνομάτων, *Πούτρα* ἦτοι *Αυτρατὴρ τῆς Κολάσεως* ἢ *Ἐξοφλητὴρ*, ὡς μέλλοντα νὰ πληρώσῃ τὴν ὀφειλὴν τῶν προγόνων. Ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ μετεῖχε τῶν τοιούτων τιμῶν, ὑψομένη ἐν τῇ ἰνδικῇ οἰκογενείᾳ, περιεχούση ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ συζύγους διαφόρου τάξεως, εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν, ὡς *μήτηρ υἱοῦ*. Ἄν ὅμως ἐγεννᾶτο κόρη, ὁποία σιγὴ καὶ κατῆφεια! οὔτε ἄσματα ἀντήχουν, οὔτε ἔορται ἐτελοῦντο· περὶ μέλιτος ἢ κἂν γάλακτος τὰ ἱερά βιβλία οὐδὲν λέγουσι, καὶ περὶ τῶν ὀφειλομένων εἰς θυγάτριον τίτλων ἐπίσης σιωπῶσι, διατάσσοντα μόνον νὰ ἦναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐκόλον τὴν προφορὰν. Ἡ δὲ μήτηρ θυγατρὸς ἔκλαιε καὶ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ μέλλον, διότι ἔκτοτε ἡ θέσις αὐτῆς παρὰ τῇ οἰκογενειακῇ ἐστία καθίστατο ἀκροσφραγῆς, ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ διωχθῆ μετὰ ἐνδεκαετίαν, ἂν καὶ ἄλλας ἐγέννα θυγατέρας. Τοιαῦτα διέταπεν ἡ βίβλος τοῦ Μανού. Ἐν δὲ Ἀθήναις ὁ ἀποκτήσας θυγάτριον ἀνῆρτα σιωπηλῶς ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ ἡλακάτῃν, ἀντὶ τῶν θριαμβευτικῶν στεφάνων ἐλαίας, δι' ὧν ἐσημαίνετο εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν ὅτι ἄρβρον ἐγεννήθη ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἐν Σπάρτῃ μετὰξὺ δέκα ἐκτιθεμένων βρεφῶν τὰ ἑπτὰ τοῦλάχιστον ἦσαν θῆλεα, τὸ δὲ φύλον αὐτῶν ἐθεωρεῖτο πολλάκις ὡς ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐλάττωμα. Ἐν Ῥώμῃ τὸ νεογέννητον ἐτίθετο κατὰ γῆς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πατρὸς, δυναμένου κατ' ἀρέσκειαν νὰ τὸ παραδεχθῆ, ἀναλαμβάνων αὐτὸ, ἢ νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ. Ποσάκις ὅμως οἱ ἀγέρωχοι ἐκείνοι πατρικιοὶ ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον καὶ ἐκώφευσαν εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν κλαίοντος δυστυχοῦς πλάσματος, διότι ἦτο *κόρη*!

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ τιμαριωτικοῦ Μεσαιῶνος, ἡ γέννησις θυγατρὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ἀληθὴς θεομηνία. Οἱ χρονογράφοι πληροφοροῦσιν ἡμᾶς ὅτι ὁ Λουδοβίκος ΙΑ', ὅτε προσήχθη αὐτῷ τὸ πρῶτόν του τέκνον, Ἰωάννα ἢ Βαλεσιανή, τοσοῦτον ἠδημόνησεν, ὥστε οὔτε κἂν βλέμμα ἐρρίψεν ἐπὶ τῆς νεογεννήτου, ἀλλ' ἀναχωρήσας ἀθωρεῖ εἰς Παρισίους ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἐπίδειξιν χαρᾶς εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ τὴν θυγατέρα περιώρισεν ἐν τὸς φρουρίου τινός, ἔπου ἐπὶ τέσσαρα ἔτη οὔτε τὸν πατέρα αὐτῆς εἶδεν οὔτε τὴν μητέρα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν υἱοῦ ἐπέμεινε τὸ μῖσος. Τὴν πρῶτην φορὰν κἂθ' ἣν εἶδε τὴν Ἰωάνναν, ὁ πατὴρ αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο εὔρε νὰ τῇ εἶπῃ εἰμὴ μόνον: «Εἶσαι ἀκόμη ἀσχημοτέρα ἀφ' ὅ,τι ἐνόμιζον!» Ἐκτοτε δὲσάκις ἀπῆντα αὐτὴν τοσοῦτον ὠργίζετο, ὥστε ἡ παιδαγωγὸς τῆς ἡγεμονίδος ἐφρόντιζε νὰ κρύπτῃ αὐτὴν διὰ τοῦ μαν-

δύου αὐτῆς κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ βασιλέως, πρὸ πάντων ἀφοῦ ἡμέραν τινὰ τὴν ἐπληξῆς διὰ τοῦ ξίφους κατὰ τὸν κρόταφον οὕτω σφοδρῶς, ὥστε ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος ἡ οὐλή. Ἄν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιπαθείας τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΑ' ἀγριότητα καὶ ἀναίδειαν, θέλομεν ἔχει ἐν τοῖς ἀνωτέρω πιστὴν εἰκόνα τῶν πρὸς τὰς θυγατέρας αἰσθημάτων πλείστων βαρῶν τοῦ Μεσαιῶνος, πλείστων αὐλικῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου καὶ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, πλείστων χθесινῶν εὐγενῶν, πλείστων συγχρόνων ὀφιπλοῦτων καὶ, τὸ χειρότερον, πολλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ.

Ὁ λαὸς, ἐν τῇ γραφικωτάτῃ γλώσσει του, θεωρεῖ ἐλασσοῦμενον κατὰ τὰς ἀνδρικές δυνάμεις τὸν κάμνοντα μόνον κόρας. Πολλάκις ἤκουσα χωρικούς, ἐρωτωμένους περὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ν' ἀποκρίνονται: «Δὲν ἔχω τέκνα, ἀλλὰ μόνον θυγατέρας.» Ὁ δὲ γεωργὸς τῆς Βρετανίας, οὗ ἡ σύζυγος ἔτεκε θυγατέρα, λέγει: «*Ἡ γυναῖκά μου ἀπέβαλε.*»

Ἐν πᾶσι τοῦτοις λαμβάνει ἠθικόν τι φαινόμενον ἀρκούντως πολὺπλοκον καὶ μυστηριώδες, τὸ ὁποῖον οὐτὲ ἡ πρόληψις, οὐτὲ ἡ ἀπλή ματαιοφροσύνη τῶν γονέων ἀρκοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι. Τὴν ἐξήγησιν λοιπὸν ταύτην πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἀλλαχού.

Τὸ διακρίνον τὴν πατρικὴν καὶ μητρικὴν στοργὴν ἀπὸ τῶν λοιπῶν αἰσθημάτων εἶναι ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος πρόνοια. Ὁ ἐραστής, ὁ φίλος, ὁ ἀδελφὸς καὶ ὁ σύζυγος δύνανται μὲν ν' ἀγαπῶσι μεθ' ὅσης καὶ ὁ γονεὺς περιπαθείας, ἀλλὰ ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ τρυφερότης αὐτῶν ἀντικείμενον ἔχει τὴν παρούσαν ὥραν. Ἐνῶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἡ μέριμνα οὐδέποτε περιορίζεται εἰς τὴν παρούσαν ὑγίαν, τὴν παρούσαν ἀρετὴν ἢ εὐδαιμονίαν τῶν τέκνων των, ἀλλὰ πάντοτε προνοεῖ ποῖα ἔσται καὶ μετὰ δέκα ἔτη ἢ κατάστασις αὐτῶν. Οἱ γονεῖς εἶναι οἱ φρουροὶ τοῦ μέλλοντος. Ἄλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ αἰσθημα τῆς προνοίας, δι' οὗ ὁ Θεὸς ἐπροίκισε τοὺς γονεῖς, πληροῖ αὐτοὺς ἀδημονίας καὶ φόβου, ὁσάκις γεννᾶται κόρη. Πᾶς φρόνιμος πατήρ, δεχόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν νεογέννητον θυγατέρα, ἐρωτᾷ ἑαυτὸν μετὰ πολλῶν μετρίων ἀνησυχίας ἢ ἂν ἐδέχετο υἱόν, τί αὐτὴ θέλει γίνεαι; Τὸ μέλλον εἶναι τῶ ὄντι δι' αὐτὴν ἀβεβαιοτέρον. Ἄν μὲν ἦναι πτωχὴ, πόσον θέλει ὑποφέρει! ἂν δὲ πλουσία, πόσα ἠθικά βάσανα θέλουσι πικράνει τὸν βίον της! Ἄν ἦναι προωρισμένη νὰ ζῇ διὰ τῆς ἐργασίας, ποῖον ἐπάγγελμα ἱκανὸν νὰ θρέψῃ αὐτὴν θέλει ἀσπασθῆ ἐν κοινωνίᾳ, ἥτις εἰς τὰς ἐργαζομένας χορηγεῖ μισθὸν μόλις ἱκανὸν ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης; Ἄν δὲν ἔχη προῖκα πῶς θέλει ἀποκατασταθῆ, ἐνόσω ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον ν' ἀγοράζωσιν αἱ κόραι τοὺς συζύγους των; Ἄλλ' ἂν δὲν ὑπανδρευθῆ, πῶς θέλει ἀποφύγει

πᾶν ὀλίσιθμα; ὀλισθήσασα δὲ, πῶς δύνανται νὰ σωθῆ ἀπὸ ἐντελοῦς ἀπωλείας, ἀφοῦ ὁ κόσμος εἶναι τόσον αὐστηρὸς διὰ πᾶν γυναικεῖον παράπτωμα; Ἄλλὰ καὶ ὁ πλοῦτος, ἡ ὑψηλὴ θέσις, ἡ ὑγεία, τὸ κάλλος ἢ τοῦ πνεύματος τὰ προτερήματα δὲν ἀρκοῦσι πρὸς καθυσύχασιν πατρὸς, ἀναλογιζομένου ὅτι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ὁ βίος, ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ ἀνάπτυξις θέλει παρ' ἄλλου ἐξαρτᾶσθαι. Ἐντεῦθεν ἡ ἐν τῇ πατρικῇ καρδίᾳ ἀποθάρρυνσις, πηγάζουσα ἐκ τῆς βεβαιότητος, ὅτι ἡ κορασις αὕτη οὔτε εἰς αὐτὸν ἀνήκει οὔτε κἂν εἰς ἑαυτὴν, καθόσον νυμφευθεῖσαν μὲν τὴν χάνει, κόρην δὲ οὖσαν ἀνατρέφει αὐτὴν δι' ἄλλον. Ἡ στοργὴ λοιπὸν αὐτοῦ οὐδὲν ἔχει μέλλον, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ πολλάκις ἵνα τὴν καταστήσῃ χλιαρωτέραν, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη, ἂν ἐξαιρέσωμεν βραχείας τινὰς στιγμάς ἐρωτικῆς παραφορᾶς, δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ αὐτὴ εἰς ἑαυτὴν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ κοινότητά τινα σκέψων καὶ καθημερινῶν φροντίδων. Ἡ δὲ πατρικὴ πρὸ πάντων ἀγάπη, ἥς πρῶτον καθῆκον εἶναι τοῦ τέκνου ἡ ἀνατροφή, μόνον παρὰ υἱοῦ δύνανται νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλλομένων θυσιῶν. Ἄν μὲν βιομήχανος ἦναι ὁ πατήρ, ἐλπίζει ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ θέλει προαγάγει καὶ ἀναδείξῃ τὸ ἐργοστάσιόν του, ἂν δὲ ἔμπορος, ἐννευρεῖται εὐθὺς γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεις ὑπὸ τὴν προσωνομίαν *Πατήρ καὶ υἱός*. Ἄν τέλος πάντων λόγιος ἢ ἐπιστήμων ἦναι ὁ πατήρ, φυλάσσει τῶ υἱῷ του τὰς ιδέας ἐκεῖνας, αἵτινες δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ ὀριμάσωσιν ἐν τῇ διανοίᾳ του, καὶ βλέπει ἐν αὐτῷ δαιωνιζομένην οὐ μόνον τῆς σαρκὸς ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος τὴν διαδοχὴν, καὶ φουμένας ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς δάφνας ὅσας δὲν ἐπρόφρασεν ὁ ἴδιος νὰ δρέψῃ. Οὕτω, καὶ μόνον οὕτω, βλέπομεν παρατεινομένην τὴν ἐπίγειον ἡμῶν ὑπαρξίν· αἱ δὲ ἡμέραι ἡμῶν, συνδεόμεναι εἰς τοῦ τέκνου ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ τὰς ἡμέρας, παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ιδέαν τῆς αἰωνιότητος, ἀντὶ τῆς τόσον ἐπαχθοῦς ιδέας τοῦ θανάτου.

Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι πάντες ἀνεξαίρετως, εἴτε εὐγενεῖς τύχωμεν, εἴτε βιομήχανοι ἢ ἐπιστήμονες, τὸ ἡμέτερον ὄνομα κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν υἱὸν ἡμῶν. Πολὺ δὲ ἀπατώνται οἱ νομίζοντες ὅτι μόνον διὰ τοὺς ἀριστοκρατικούς ἔχει τὸ ὄνομα σημασίαν, ἐνῶ καὶ ὁ ἀφανέστερος τῶν πολιτῶν ἔχει τὸ γενεαλογικὸν αὐτοῦ δένδρον καὶ τὸ οἰκόσημον ἐφ' οὗ, ἂν ἀναγινώσκηται καθαρῶς γεγραμμένη ἡ λέξις *τιμιότης*, ἀρκεῖ αὕτη νὰ τὸν κατατάξῃ ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ τῶν τιμίων ἀνθρώπων.

Ἄλλ' ἐκ τῶν ἀπολαύσεων, ἃς ἀνωτέρω ἠριθμήσαμεν, οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ προσδοκῶμεν παρὰ θυγατρὸς, προωρισμένης εἰς γάμον, ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἀπονεμομένης ἐν ταῖς ἡμετέραις κοινωνίαις δεσποτικῆς τῶ συζύγῳ ἐξουσίας, ἀποξενώνει μὲν εὐθὺς τὸν πατέρα ἀπὸ πάσης νομικῆς

ἐξουσίας, δύναται δὲ καὶ νὰ διαβρῆξῃ πάντα κοινωνικὸν σύνδεσμον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπάνδρου θυγατρὸς του. Πλὴν τούτων αὕτη, ὡς ἐκ τῆς συνήθως παρεχομένης εἰς τὰς κόρας ἀτελοῦς ἐκπαιδύσεως, σπανίως δύναται νὰ συνέλθῃ εἰς σπουδαίαν μετὰ τοῦ πατρὸς διανοητικὴν κοινωνίαν, ἀνωτέραν δὲ ἀνατροφὴν διστάζουσιν οἱ γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὰς θυγατέρας, καλῶς γνωρίζοντες ὅτι ἡ πνευματικὴ ὑπεροχὴ παρὰ γυναικί εἶναι πολλάκις πρόξενος συζυγικῶν διενέξεων καὶ οἰκιακῆς ἀνησυχίας. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν σκληρὰν κοινωνικὴν πρόληψιν, τὴν θεωροῦσαν ὡς ταπεινώσιν καὶ σχεδὸν αἰσχύνην διὰ γυναικῶν τὸν ἄγαμον βίον.

Ἡ λέξις *γεροντοκὸρη* προξενεῖ φρικίαςιν εἰς τοὺς πατέρας, περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ οὐ μόνον τὴν ἔννοιαν τῆς μονώσεως καὶ τῆς στερήσεως τῶν γλυκυτάτων τοῦ βίου ἀπολαύσεων, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ γελοίου. Γραῖα κόρη ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐλαύει ἐφ' ἑαυτὴν σκωπτικὰ βλέμματα καὶ κακοβούλους ὑποθέσεις. Ἄν ἔνεκα ἐλλείψεως πρῶτος δὲν ὑπανδρεύθῃ, ἡ πενία αὐτῆς δὲν φαίνεται ἀποχρῶσα αἰτία μὴ εὐρέσεως συζύγου, οἱ δὲ κακεντρεχεῖς, ἀόκνως ἀνασιμῶντες τὸν παρελθόντα βίον τῆς δυστυχοῦς, εὐρίσκουσι πολλάκις αἰτίαν ἄλλην ἔτι μᾶλλον ταπεινωτικὴν, μυστικόν τι ἐλάττωμα ἢ νεανικὸν ὀλίσημα. Ἄλλὰ διατὶ ἐνῶ στηλιτεύομεν τὴν ἀγαμίαν τῶν γυναικῶν, παρέχομεν πλήρη ἀμνηστειάν εἰς τοὺς ἀγάμους ἄνδρας; Τὸ κατ' ἐμὲ ἄγαμος γέρον οὐδόλως εἶναι ἄξιος μείζονος συμπαθείας, ἀφοῦ τοὺς πλείστους τούτους βλέπομεν ἐγωιστὰς καὶ ἀποφυγόντας τὰς συζυγικὰς ὑποχρεώσεις, ὅτε μὲν ἴνα παρατείνωσι τὴν ἀκολασίαν τῆς νεότητος, ὅτε δὲ μὴ στέργοντες ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου πλὴν ἑαυτῶν νὰ μεριμνήσωσι. Ἡ γραῖα κόρη ἀπ' ἐναντίας ἀπέμεινε πολλάκις τοιαύτη, εἴτε πιστεύσασα εἰς ὑπόσχεσιν μὴ τηρηθεῖσαν, εἴτε ἐμμεύσασα εἰς ἔρωτα προδοθέντα, εἴτε δολόκληρος εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῆς ἀφοσιωθείσα, ἔνεκα δηλ. δυστυχήματος ἢ ἀρετῆς. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι αἱ γραῖαι κόραι εἶναι πολλάκις δύστροποι ἢ σεμνότυφοι, ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἐξαγοράζουσι διὰ πλείστης φιλοστοργου ἀφοσιώσεως. Ἡ καρδία αὐτῶν ἔχει ἀνάγκην οἰκογενείας, καὶ ἂν μὲν ἦναι ἡ κόρη ὀρφανή, ἀφοσιούται εἰς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην αὐτῆς· ἂν δὲ στερεῖται ἀνιόντων συγγενῶν, ζητεῖ ἀδελφικὴν ἢ συγγενικὴν τινα στέγην, ὅπου ἀφιερῶνται εἰς ἐκπλήρωσιν ἔργου μετέχοντος τοῦ τῆς μάμμης καὶ τῆς παιδαγωγοῦ, ἐπονομαζομένη τότε προσφύεστατα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν *λικνίζουσα θεία*. Ἡ γραῖα κόρη προθύμως ἀναλαμβάνει πᾶν ἄχαρι ἔργον, διδάσκουσα μετὰ μοναδικῆς ὑπομονῆς τὰ ἀνεψιδιά της τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου ἢ τὰ σημεῖα τῆς μουσι-

κῆς, ἐνδύουσα αὐτὰ, ὀδηγοῦσα εἰς τὸν περίπατον ἢ φυλάττουσα κατ' οἶκον, πάντοτε δὲ ἀνευρίσκουσα ὑπὲρ αὐτῶν ὅτε μὲν παραμύθιον ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς μνήμης της, ὅτε δὲ γλύκυσμα εἰς τὸ βάθος τοῦ συρταρίου της. Ἄν δὲ οὔτε παιδιὰ δὲν ἔχει ν' ἀγαπᾷ, περιθάλπει τότε τὰ κατοικίδια ζῶα, τὰ ἄνθη, τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου, οὓς κατηχεῖ, ἢ τὰς ὀρφανὰς τὰς ὁποίας ἐνδύει, γενομένη μητέρα τῶν μὴ ἐχόντων μητέρα.

Τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς γραίας κόρης οὐδεὶς, νομίζομεν, θέλει εὖρει μεροληπτικὴν, πολὺ δὲ εὐκολωτέρα εἶναι τῆς νεάνιδος ἢ ἀπολογία.

Ἄφοῦ περιεγράψαμεν τὰς ἀπολαύσεις, τὰς ὁποίας ἡ ἐλπίζομένη κοινότης ἰδεῶν καὶ συμπερόντων παρέχει εἰς τὸν πατέρα υἱοῦ, καὶ τὰς δικαίας ἀνησυχίας, μεθ' ὧν συνδέεται ἡ γέννησις θυγατρὸς, ἄδικον ἤθελον εἶναι νὰ παραλείψωμεν τὰς τέρψεις, ὧν ἡ παρουσία κορασιδος γίνεται πρόξενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ αἵτινες ἤθελον εἶναι ἀμιγεῖς, ἂν οἱ κοινωνικοὶ ἡμῶν θεσμοὶ ἦσαν κάλλιον συντεταγμένοι.

Ὡς ὁ υἱὸς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλπίδος, οὕτω καὶ ἡ νέα κόρη τῆς ἀγνότητος, μουῦσα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν Ἰνδοῦ τινος ποιητοῦ, τὸν πατέρα αὐτῆς εἰς τὸν παρθενικὸν βίον. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν, δσάκις κλαίῃ ἡ μήτηρ, τίς τὴν παρηγορεῖ, τὸν δὲ ἀσθενοῦντα πατέρα τίς περιθάλπει; Τὸν οἴκαδε ἐπιστρέφοντα τὸ ἐσπέρας οἰκογενειάρχην, περιφροντίν καὶ κεκοπιακότα, τίς ὑποδέχεται εἰς τὴν φλιάν τῆς θύρας καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τοῦ κοινοτρόφου μανθῦου; τίς σπογγίζει τὸ κάθυγρον μέτωπόν του; Ἡ θυγάτηρ, τὸ παυσίλυπον τοῦτο πλάσμα.

Τὸν υἱὸν, ἅμα ὑπερβάντα τὰ πρῶτα παιδικὰ ἔτη, ἀποσπᾷ τῆς οἰκιακῆς ἐστίας ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις· καὶ ὁ μὲν ἐπαρχιώτης στέλλει αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὁ δὲ κάτοικος τῆς πρωτεύουσας εἰς τὴν ἄλλην τῆς πόλεως ἄκραν. Μετὰ τοῦτο, ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως, ὅτε μὲν δις τοῦ μηνὸς, ὅτε δὲ ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἀποδίδεται ὁ υἱὸς εἰς τὸν πατέρα· ἀλλὰ συνειθίσας νὰ ζῆ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ζητῶν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, εἰμὴ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ βιβλίων, ἐλευθερίαν καὶ τράπεζαν ἐκλεκτοτέραν.

Τὰς σπουδὰς διαδέχονται εὐθὺς αἱ ἡδοναί, ἀποξενοῦσαι τὸν νεανίσκον ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἥτις τότε καταντᾷ δι' αὐτὸν φυλακὴ, ὁ δὲ πατὴρ δεσμοφύλαξ, καὶ τὸ χεῖρισον, φειδωλὸς ταμίης. Ἄν ὁ υἱὸς ἔχῃ ἀγαθὴν καρδίαν, αἱ συμβουλαὶ τοῦ πατρὸς συγκινοῦσι βεβαίως αὐτὸν, θλίβεται δὲ βλέπων τὴν μητέρα του νὰ κλαίῃ· ἀλλ' ἡ ἐκ τούτου ἐντύπωσις διαρκεῖ μίαν μόνην ὥραν, ὑποχωροῦσα εἰς τὴν νεανικὴν ἀνάγκην ἀπολαύσεως τοῦ βίου, ἣν δὲν δύναται ὁ γονεὺς νὰ καταλογίσῃ τῷ τέκνῳ του ὡς ἔγκλημα, ἐνθυ-

μούμενος ὅτι ὑπῆρξε κάκεινος νέος. Τοιοῦτος εἶναι ὁ υἱὸς μέχρις οὗ ἀνδρωθῆ. Ἡ θυγάτηρ ἀπ' ἐναντίας, ἂν συμφωνώτερος πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἦτο ὁ ὄργανισμὸς τῆς οἰκογενείας, ἤθελεν ἀνήκει δολοκλήρος εἰς τοὺς γονεῖς, ἀντιπροσωπεύουσα τὴν οἰκιακὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἀληθὲς δημιουργήμα γενομένη τοῦ πατρὸς, τοῦ δόντος αὐτῇ οὐ μόνον σῶμα, ἀλλὰ καὶ ψυχὴν, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ πλασθεῖσαν. Ὁ οὕτω ἀναθρέψας τὴν θυγατέρα οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῆται μὴ λησμονηθῆ ὑπ' αὐτῆς, μεταβαίνουσῃς εἰς ξένον οἶκον· διότι μετ' ὀλίγον, γενομένη κάκεινη μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς, ἀνά πᾶσαν στιγμὴν θέλει ἐνθυμεῖσθαι ἀνατρέφουσα τὰ τέκνα της, πῶς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀνετράφη, καὶ κατὰ πᾶσαν τοιαύτην ἀνάμνησιν ἢ καρδίᾳ της θέλει ἀποσκιρτᾶ πρὸς αὐτὸν μετὰ στοργῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Ὅποταν δὲ φθάσῃ τοὺς γονεῖς τὸ γῆρας, καὶ μετ' αὐτοῦ ἢ μόνωσις, ἢ ἀσθένεια καὶ ἢ πρεσβυτικὴ κατῆφεια, ὁ μὲν υἱὸς, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῆ φιλόστοργος, ὀλίγας δύναται νὰ θυσιάσῃ αὐτοῖς ὥρας, κατεχομένους ὑπὸ τῶν κοσμικῶν φροντίδων καὶ ἄπειρος ὢν, καθ' ὃ ἀνὴρ, τῆς τέχνης τοῦ παρηγορεῖν ἢ θυγάτηρ ἀπ' ἐναντίας, ἂν τύχῃ ἄγαμος ἢ χήρα, θέλει παρακάθησθαι νυχθημερὸν παρὰ τὴν κλίνην ἢ τὴν ἑδραν τοῦ κατεχομένου ὑπὸ νόσου ἢ ἀθυμίας γονέως, ἀνακουφίζουσα τοὺς πόνους του ἢ ἑδραιούσα ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν πίστιν εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, τὴν ἐπιφυλάξασαν αὐτῷ τοιαύτην παρηγορίαν.

Τίς ὑπάρχει ἐξ ἡμῶν μὴ ἐνθυμούμενος συνάντησιν τοιαύτην; Τίς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδῃ Ἀντιγόνην περιθάλλουσαν ἀνάπηρον τὸ σῶμα ἢ τὰς φρένας πατέρα; Κατανυκτικὴ τις παρατηρεῖται τότε τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνατροπῇ, μεταμορφουμένης τῆς θυγατρὸς εἰς μητέρα καὶ ἀποδιδούσης εἰς τὸν γέροντα τὰς θωπείας καὶ τοὺς τρυφεροὺς λόγους, οὓς παιδίσκη οὕσα ἐδέχετο παρ' αὐτοῦ, ἐνῶ τοῦ πρεσβύτου τὸ βλέμμα φαίνεται λέγον αὐτῇ: «Ἐνοῶ ὅτι παιδιαρίζω, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι εὐτύχημα δι' ἐμὲ, ἀφοῦ σ' ἔχω μητέρα.»

Τοιαῦτα, εἶναι μεταξὺ πολλῶν, τὰ εὐεργετήματα δι' ὧν ἡ θυγάτηρ ἀντισταθμίζει ἐν τῇ πατρικῇ καρδίᾳ τὴν κοινωνικὴν πρόληψιν ἣτις ἐπισκιάζει τὴν γέννησιν αὐτῆς. Ἄλλ' ἢ πρόληψις αὐτῆ, πηγὴν ἔχουσα γενομένη πραγματικῆ, ἥτοι κοινωνικοὺς θεσμοὺς, μόνον διὰ τῆς μεταβολῆς τούτων δύναται νὰ ἐκλείψῃ. Ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας ταύτης ἀνεύρομεν ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι τοῦ ἀρτιγεννήτου θυγατρῖου τὰς ἀλύτους, αἰτινες θέλουσι καταβαρύνει τὴν γυναῖκα: ἑλλιπῆ ἀνατροφὴν, ἂν ἦναι πλουσία, ἀνεπαρκῆ μισθὸν, ἂν τύχῃ πτωχῇ, ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῶν πλείστων ἐπαγγελμάτων, ὑποτελῆ θέσιν ὑπὸ τὴν συζυγικὴν στέγην. Τοιαῦτα εἶναι τὰ μειονεκτήματα,

τὰ ἀπαιτοῦντα κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν δυσχερῆ μὲν, ἀλλ' ἀναπόφευκτον πρὸς τελειοποίησιν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Τούτου γενομένου, ἡ θυγάτηρ μετέχουσα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ὑλικῆς ἐργασίας τῶν γονέων, θέλει θεωρεῖσθαι ὡς σύντροφος καὶ βοηθὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅπου σήμερον θεωρεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς πρόσθετον μόνον βᾶρος. Ὡς ὁ υἱὸς εἶναι τὸ καύχημα, οὕτω καὶ ἡ θυγάτηρ πρέπει νὰ καταστῇ τὸ ἀγλάισμα τοῦ οἴκου, ἵνα πραγματοποιηθῇ τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐπιδικωόμενον ἰδανικόν, ἢ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως δηλ. τῶν διαφορῶν ἐνότης.

P.

Ἐκ τοῦ εἰσητηρίου λόγου τοῦ κ. Ι. Πανταζίδου, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, καλὸν ἐκρίναμεν νὰ ἀνακινώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας τὴν ἐπομένῃν περικοπὴν, ἣτις εὐγενῶς παρεχωρήθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν.

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΝΤΟΛΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία ἐντολὴ τῆς φιλολογίας εἶνε ἡ ἐπισήμως εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀνατεθειμένη πρόνοια περὶ τῆς μορφώσεως τῶν διδασκάλων τῆς μέσης λεγομένης ἐκπαίδευσως.

Ἴνα καταδείξῃ τις τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐντολῆς ταύτης, νομίζω ὅτι ὅσα καὶ ἂν εἴπη δὲν εἶνε ἱκανά· ἡμεῖς ὅμως διὰ βραχυτάτων θέλομεν διαλάβῃ περὶ αὐτῆς, προτιθέμενοι ἐκτενεστέρον νὰ πραγματευθῶμεν τὸ θέμα ἐν ταῖς φροντιστηριακαῖς ἡμῶν παραδόσεσι.

Ἐὰν ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εὐεξία τῆς μεγάλης πληθούς λαοῦ τινος ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ὀρθῆς στοιχειώδους ἢ δημοτικῆς λεγομένης ἐκπαιδεύσεως, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εὐεξία ὀλοκλήρου πολιτείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑγιούς καὶ καρποφόρου μέσης ἐκπαιδεύσεως. Διότι οὐδεμίᾳ πολιτείᾳ, ὅσον καλῶς καὶ ἂν εἶνε διὰ νόμων συντεταγμένη, δύναται νὰ εὐδωθῆ, ὅταν τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ὄργανα αὐτῆς, οἱ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι αὐτῆς λειτουργοὶ καὶ αἱ τάξεις ἐκεῖναι τῶν πολιτῶν, αἵτινες ἀποβαίνουσι τὰ κυριώτατα αὐτῆς σηρίγματα, δὲν εἶνε ὑπὸ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἔποψιν καλῶς πεπαιδευμένοι. Ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα καὶ διάφορα ὄργανα καὶ σηρίγματα τῆς πολιτείας ποῦ ἀλαχοῦ παιδεύονται, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως; ποῦ λαμβάνουσι τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐκείνην ἀνατροφὴν τὴν ἐξασφαλίζουσαν ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ τὴν χρηστότητα καὶ ἱκανότητα, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις; Αἱ ἀνώτεροι τάξεις τῶν πολιτῶν, οἱ μεγάλοι βιομήχανοι καὶ ἔμποροι, οἱ πλείστοι τῶν λειτουργῶν τῆς πολιτείας, ἅπαντες οἱ πάσης ἐπιστήμης θιασῶται, πάντες ἐνὶ λόγῳ οἱ ὅπωςδῆποτε συγκρατοῦντες τὴν